

Látszólag könnyű feladat a magyar honfoglalás eseményeit összefoglalni. Mindenkinek ismerős Álmos és Árpád, a fehér ló mondája, a kalandozások dicsőséges története, Lehel kürtje és Botond buzogánya, amelyet belevágott a bizánci várkapu nehéz vasalatába. Azonban vigyázunk, a magyar őstörténet és honfoglalás kutatása teljes fordulat előtt áll, és nem kizárt, hogy néhány év múlva gyermekeink már mást fognak tanulni, mint mi.

A PÉCSI ÁGOSTON UTCÁBAN 1927-BEN FELTÁRT SZÉKELY KÚPOS VASSISAK

„Hol sírjaink domborulnak”

A honfoglalás emlékei Baranyában

A MAGYARÜRÖGÖN FELLELT EGYENESÉLŰ KARD

Máig nagyon keveset tudunk arról, hogy miképpen ment végbe a magyarság megtelepülése a Dél-Dunántúlon, és ezen belül Baranyában. A legvalószínűbb az, hogy a Dunántúl megszállására csak 900 körül, Arnulf bajor király halála után került sor. A régészet azonban csak részben támasztja alá ezt a feltételezést, ugyanis a 10. század közepe előtti időszakból nem került elő eddig olyan lelet, amit kétséget kizáróan a magyarsághoz lehetne kötni. Ez azt jelenti, hogy a kalandozó magyar katonák sírjaira oly jellemző érelelet eddig sehol nem bukkant fel, azaz itt valószínűleg nem éltek olyan társadalmi csoportok, akik zsákmányolásból tartották volna fenn magukat.

Bogád mellett Dombay János egy kiterjedt Árpád-kori temetőt tárt fel, a

161 sírból azonban csak egy darab szerkeze formájú fokos került elő, és ennél sem bizonyítható, hogy egy harcospus fegyvere lett volna. Az összes többi elhunyt a közrendűek sorából került ki, ahol a férfiaknál esetleg néhány gomb vagy szűz, a nőknél pedig leggyakrabban az S végű hajkarika fordult elő sírmelléklet gyanánt. A feltárt temetőben hiába keressük kalandozó őseinket, a katonai elemekre utaló mellékletek szinte teljesen hiányoznak. Az a kevés, ami napvilágra került, azonban kellően elgondolkodtató. A pécsi Ágoston utcából ugyanis 1927-ben egy víztartály építése kapcsán érdekes lelet bukkant fel. A szétdőlt sírban egy kúpos vassisak feküdt, amely leginkább a normannoknál volt használatos. Hasonlót találtak az oroszországi Csernigovban feltárt normann fejedelmi sírban is. Ez alapján az összegecselt sisak a 10. században volt a leginkább elterjedt, és a honfoglalók első nemzedékével kerülhetett a környékre. Ezt támasztja alá a Magyarürögön talált egyenesélű kard, amellyel szintén a sztyepei időszakban ismerkedett meg a magyar katonai elit. Ezek alapján valószínűleg át kell értékelnünk a magyar könnyűlovasságról vallott eddigi elképzeléseket, a honfoglaló magyarság ismerte a páncélos nehézlovasság eszközeit is.

Az új régészeti eredmények egyik legfontosabb eredménye, hogy bizonyosodott, a honfoglaló magyarság döntő többsége békés termelő foglal-

kozást űzött, és csupán egy szűk elit vett részt a kalandozó hadjáratokon. Amennyiben ez a feltevés helytálló, le kell számolnunk a nomadizáló magyarság mítoszával. A sztyeppéken megismert szőlőművelés nem engedte meg az állandó vándorlást, és a mind gyakrabban előkerülő veremházak is a helyhez kötött élet bizonyítékai. A házak körüli tárolóvermek, a szakértő módon összerakott kemencék, az autópálya-építések során fellelt vashámorok jelzik a 10. századi magyarság minden napjainak összetettségét.

Hogy ki tartozott bele ebbe a magyarságba, az ma még megválaszolatlan kérdés. A honfoglalás során érkezők sem voltak egységesek, a kazár népelemekre szilárd bizonyítékok állnak rendelkezésre. Azt is tudjuk, hogy a terület nem volt lakatlan, valamennyi szláv népesség mellett

komoly avar jelenléttel számolhatunk. Az ő sorsuk szintén rejtély, valószínűleg teljesen beolvadtak a letelepülő magyarságba, és már Szent István korában elvesztették nyelvüket és kultúrájukat, már ha az

egyáltalán eltért az új jövevényekétől. Első keresztény királyunknak tehát nem katonáskodó szabad magyar törzseket kellett nyugatias állammá szerveznie, hanem egy „polgári” értékrenddel bíró, többségében civil közeget kellett átforgatnia.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS